

Założenia do projektu ustawy o korytarzach przesyłowych

I. Potrzeba i cel wprowadzenia ustawy o korytarzach przesyłowych.

Funkcjonowanie społeczeństwa oraz gospodarki jest uzależnione od stałego dostarczania różnego rodzaju środków zaopatrzenia, w szczególności: energii elektrycznej, paliw, wody, gazów, pary, ciepła, a także od odbioru ścieków i odpadów. Bez stałego zaopatrzenia w te środki nie można obecnie wyobrazić sobie normalnego funkcjonowania ani społeczności, ani gospodarki. Umożliwienie zaopatrywania się w te media jest zatem realizacją celu publicznego. Podstawową formą dostarczania znacznej grupy środków zaopatrzenia jest ich przesyłanie za pomocą urządzeń przesyłowych. Urządzenia przesyłowe lokalizowane są w gruncie, na gruncie lub nad gruntem, stając się częścią jego uzbrojenia. Rozbudowa urządzeń przesyłowych jest więc warunkiem koniecznym zrównoważonego rozwoju kraju. Konieczne jest zatem stałe działanie mające na celu stwarzanie warunków do zmian w tym zakresie.

Dlatego też niezbędne jest wprowadzenie szczególnej regulacji poświęconej urządzeniom przesyłowym w oparciu o podobne, już sprawdzone w praktyce, rozwiązania zawarte w ustawie z dnia 10 kwietnia 2003 r. o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie dróg publicznych (Dz. U. z 2008 r. Nr 193, poz. 1194 i Nr 199, poz.1227). Podobnie jak ma to miejsce w inwestycjach drogowych, system prawny inwestycji w urządzenia przesyłowe zostanie uproszczony i udroźniony. Jednocześnie zostanie wprowadzone instrumentarium umożliwiające rozwiązanie sytuacji patowych powstałych w przeszłości wskutek lokalizowania urządzeń przesyłowych bez poszanowania dla prawa własności. Jeżeli za niezwłocznym usunięciem sytuacji patowej przemawia cel publiczny, projektowana ustawa umożliwi jego usunięcie.

Należy również podkreślić, iż potrzeba uchwalenia ustawy o korytarzach przesyłowych wynika także z następujących przyczyn:

- a) z dyrektywy 2005/89/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 stycznia 2006 r. dotyczącej działań na rzecz zagwarantowania bezpieczeństwa dostaw energii elektrycznej i inwestycji infrastrukturalnych;
- b) z konieczności wprowadzenia rozwiązań prawnych, które umożliwią realizację celów publicznych w postaci dostarczenia energii, wody, ciepła, paliw, informacji, gazów, ropy lub rzeczy oraz odbieraniu ścieków lub odpadów,
- c) z konieczności wprowadzenia mechanizmu umożliwiającego budowę nowych urządzeń przesyłowych oraz zakończenie już rozpoczętych inwestycji w tego rodzaju urządzenia, a także remontów i modernizacji istniejących urządzeń przesyłowych; bez takiego mechanizmu

- cel publiczny – zaspokojenie potrzeb publicznych - nie będzie realizowany, albo realizowany w bardzo wolnym tempie,
- d) w celu ułatwienia rozbudowy systemów przesyłowych, co spowoduje wzrost zapotrzebowania na materiały i robociznę i w sumie przyczyni się do osłabienia wpływu kryzysu na gospodarkę Polski,
 - e) z konieczności realizacji programu budowy w kraju elektrowni jądrowych,
 - f) z konieczności podtrzymania atrakcyjności gospodarczej Polski i poszczególnych województw dla inwestorów ze względu na poprawę struktury i pewności zasilania odbiorców,
 - g) z konieczności wprowadzenia mechanizmu, dzięki któremu zostanie uporządkowany nieuregulowany stan prawny już funkcjonujących urządzeń przesyłowych
 - h) z dyrektywy 2009/31/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 kwietnia 2009 r. w sprawie geologicznego składowania dwutlenku węgla oraz zmieniającej dyrektywę Rady 85/337/EWG, Euratom, dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2000/60/WE, 2001/80/WE, 2004/35/WE, 2006/12/WE, 2008/1/WE i rozporządzenie (WE) nr 1013/2006.

Projektowane regulacje prawne będą kompleksowo rozwiązywały te problemy. Będą zatem dotyczyły korytarzy przesyłowych ustanawianych (z uwagi na cel publiczny) na już istniejących urządzeniach przesyłowych, jak również ustanawianych dla urządzeń przesyłowych mających powstać w przyszłości (wskutek inwestycji w takie urządzenia). Rozwiązania będą dotyczyły korytarzy przesyłowych o znaczeniu lokalnym, jak również korytarzy przesyłowych o znaczeniu krajowym lub międzynarodowym. Z rozwiązań będą mogli skorzystać przedsiębiorcy jak również jednostki nie prowadzące działalności gospodarczej, np. instytucje gospodarki budżetowej lub samorządowe zakłady budżetowe oraz inne jednostki, już istniejące lub specjalnie powołane do realizacji określonego celu publicznego. Kompleksowość rozwiązania będzie polegała również na przyjęciu rozwiązania prawnego skłaniającego do ustanawiania korytarza przesyłowego dla wielu urządzeń przesyłowych, choćby należały one do różnych przedsiębiorstw, instytucji gospodarki budżetowej lub samorządowych zakładów budżetowych lub innych jednostek.

Urządzenia przesyłowe służą zwykle zaspokojeniu potrzeb dużych zbiorowości oraz umożliwiają funkcjonowanie wszystkich struktur Państwa (gospodarki, finansów, handlu, itd.). Z tego względu ich prawidłowe funkcjonowanie prowadzi do realizacji celu publicznego.

Immanentną cechą niemal każdego urządzenia przesyłowego jest to, że urządzenie to przebiega przez wiele nieruchomości. Zatem konieczne jest uzyskanie co najmniej prawa wstępu na te nieruchomości, przy czym prawo to nie może być ograniczone tylko do okresu lokalizowania i budowy urządzenia ale musi umożliwiać wstęp na tę nieruchomość w razie zaistnienia awarii lub konieczności modernizacji urządzenia przesyłowego albo jego naprawy.

Bez uchwalenia ustawy, w której wprowadzone zostaną rozwiązania usuwające obecnie istniejące bariery, bardzo utrudnione jest rozpoczynanie nowych inwestycji w urządzenia przesyłowe jak i kontynuacja już rozpoczętych inwestycji.

Nowe regulacje są niezbędne także w celu uporządkowania stanu prawnego już istniejących urządzeń przesyłowych z uwagi na cel publiczny. Konieczna jest pomoc i interwencja Państwa, by zagadnienie to mogło znaleźć rozwiązanie, gdy cel publiczny tego wymaga.

Projektowane rozwiązania mają więc na celu:

- a) zniesienie barier hamujących inwestycje w urządzenia przesyłowe; jedną z takich barier jest oczekiwanie z budową urządzenia przesyłowego do czasu ustalenia odszkodowania z tytułu wywłaszczenia nieruchomości. W projekcie przewiduje się, że budowa urządzeń przesyłowych następować będzie niezależnie od tego czy wysokość odszkodowania została ostatecznie ustalona.
- b) w odniesieniu do już wybudowanych urządzeń przesyłowych o nieregulowanym statusie prawnym – stworzenie rozwiązań prawnych, które w sytuacjach zagrożenia celu publicznego muszą być objęte szczególną ochroną zapewniającą ich funkcjonowanie.

II. Zakres podmiotowy i przedmiotowy projektowanej ustawy

Podmiotami, do których jest adresowana ustawa są:

- a) starostowie powiatu - dla korytarzy o znaczeniu gminnym i powiatowym
- b) wojewodowie - alternatywnie: dla korytarzy o znaczeniu wojewódzkim, krajowym lub międzynarodowym
- c) *minister właściwy do spraw gospodarki/minister właściwy do spraw budownictwa, gospodarki przestrzennej i mieszkaniowej*, który będzie nadzorował sprawy wydawania decyzji w sprawie korytarzy przesyłowych wydawanych przez wojewodę,
- d) przedsiębiorstwa, instytucje gospodarki budżetowej lub samorządowe zakłady budżetowe oraz inne jednostki, których urządzenia przesyłowe znajdują się w korytarzu przesyłowym,
- e) właściciele nieruchomości, przez które przechodzić będzie korytarz przesyłowy,
- f) sądy administracyjne, które będą rozpatrywały skargi na decyzje w sprawie korytarza przesyłowego,
- g) sądy powszechne, które będą dokonywały wpisu służebności przesyłu do ksiąg wieczystych,
- h) inne osoby, które poniosą szkodę wskutek ustanowienia korytarza przesyłowego.

Podmioty wymienione w pkt a-c są organami administracji publicznej wydającymi decyzje w sprawie ustanowienia korytarza przesyłowego. Decyzja ta jest wydawana na wniosek przedsiębiorstwa, do którego należą urządzenia przesyłowe.

Przedmiotem projektowanej ustawy jest:

- a) uregulowanie zasad wyodrębniania korytarzy przesyłowych, w których znajdują się urządzenia przesyłowe służące dostarczeniu energii, paliw, wody, ciepła, gazów, ropy oraz odbieraniu ścieków lub odpadów,
- b) uregulowanie zasad wyboru przedsiębiorstwa lub jednostki, którego urządzenia przesyłowe znajdują się w korytarzu przesyłowym,
- c) ustanowienie z mocy prawa służebności przesyłu, zmiany tej służebności w drodze decyzji administracyjnej oraz wpisywanie tych służebności do ksiąg wieczystych,
- d) stworzenie warunków do objęcia korytarzem przesyłowym urządzeń przesyłowych, które nie mają uregulowanego stanu prawnego, jeżeli jest to niezbędne z uwagi na realizację celu publicznego.

III. Podmioty i sprawy wyłączone z zakresu regulacji ustawy.

Ustawa nie będzie dotyczyła przedsiębiorstw oraz jednostek, do których należą urządzenia przesyłowe, które nie złożyły wniosku o ustanowienie korytarza przesyłowego.

Regulacją ustawową nie będą objęte także drogi, drogi wodne i kanały wodne, linie kolejowe i tramwajowe, ścieżki rowerowe i ciągi pieszo-jezdne, lotniska, urządzenia i obiekty do obsługi ruchu lotniczego, w tym rejonów podejść oraz urządzenia z nimi związane.

IV. Stan dotychczasowy

Budowa infrastruktury przesyłowej nie jest specjalnie skomplikowana z punktu widzenia technicznego. Pomimo tego proces inwestycyjny jest niezwykle długotrwały i rozczłonkowany na kilkadziesiąt postępowań administracyjnych i uzgodnień. Przy inwestycjach liniowych ujawniają się mankamenty systemu administracji i regulacji prawnych. Mankamenty te biorą się z jednej strony z podziału administracji stosującej, jak i stanowiącej prawo, na wielką ilość wąsko wyspecjalizowanych działów, a z drugiej strony z podziału procedur administracyjnych i sądowych na wiele następujących po sobie instancji. Na to dodatkowo jeszcze nakłada się podział na administrację rządową i samorządową, nastawianych często na realizację odmiennych celów i opartych na różnych mechanizmach funkcjonowania. Te kluczowe uwarunkowania systemu przekładają się następnie na pojedyncze procesy inwestycyjne, które cechuje przede wszystkim brak spójności ośrodka decyzyjnego oraz przewlekłość.

Sieci przesyłowe jako inwestycje liniowa obnaża wszelkie mankamenty obecnych uwarunkowań administracyjnoprawnych procesu inwestycyjnego, gdyż przechodzi przez tereny o zróżnicowanym statusie własnościowym (grunty prywatne, samorządowe, w zarządzie jednostek państwowych) i ochronnym (rolne, leśne, Natura 2000, uzdrowiska, parki narodowe i krajobrazowe, zurbanizowane, zagrożone powodzią, stanowiska archeologiczne, zabytkowe, nadgraniczne i nadmorskie, etc.), jak również wchodzi w kolizję w zasadzie z wszelkimi innymi inwestycjami liniowymi i przeszkodami

naturalnymi (drogi, telekomunikacja, linie kolejowe, wodociągi, kanalizacja, rzeki i inne zbiorniki wodne).

Niezwykle ważne przy tym jest, że sieci przesyłowe należą do inwestycji celu publicznego, a więc inwestycji o szczególnym znaczeniu dla całej społeczności, których celem nie jest realizacja partykularnych, prywatnych interesów i które mogą uzasadniać ograniczenie takich prywatnych interesów w niezbędnym zakresie. Co więcej, zapewnienie energii, gazu, ciepła i wody jest jednym z najważniejszych celów publicznych, związanym bezpośrednio z życiem i zdrowiem obywateli.

Około 60% powierzchni Polski stanowią użytki rolne, 30% lasy, 4,8% grunty zurbanizowane i zabudowane, a 5,2% wody, drogi i inne grunty. Można zatem założyć, że typowa sieć przesyłowa wykraczając poza obszar zurbanizowany, będzie przechodziła na znacznych odcinkach przez użytki rolne, lasy i wody (np. rzekę), a do jej realizacji konieczna będzie wycinka drzew i krzewów oraz lokalizacja w pasach drogowych i terenach nadrzecznych. Według danych na koniec 2006 r. pokrycie planami miejscowymi wyniosło ok. 22%, można więc założyć, że typowa sieć w mniejszym stopniu będzie przechodziła przez tereny posiadające plany miejscowe, a przeważnie przez tereny, w których lokalizacja wymaga indywidualnej decyzji. W zasadzie nie ma możliwości, by nie przechodziła w pobliżu obszarów objętych ochroną Natura 2000 lub bezpośrednio przez takie obszary, czy też obszary objęte innymi formami ochrony przyrody (jak parki krajobrazowe). Co więcej, zgodnie z obowiązującymi przepisami gazociągi i linie elektroenergetyczne zaliczane są do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, a tym samym wymagających odpowiedniej oceny i decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach.

Opisane wyżej uwarunkowania procesu inwestycyjnego prowadzą do następujących spostrzeżeń:

- a) pomimo struktury sieci dystrybucyjnej jako całości ponadlokalnej, proces inwestycyjny jest rozproszony, co wymaga prowadzenia wielu równoległych postępowań i ich koordynacji nie na poziomie organów administracji, co pozwalałoby na kompleksową ocenę i zbilansowanie chronionych interesów, lecz na poziomie inwestora,
- b) poważnym problemem sieci przesyłowych jest pozyskanie „prawa drogi” przez rozdrobnione grunty prywatne, lasy, drogi publiczne i inne tereny - procedura zezwoleń z art. 124 ustawy o gospodarce nieruchomościami, poprzedzona rokowaniami, jest niewydolna i nie spełnia swojej roli z punktu widzenia sprawnego realizowania inwestycji o kluczowym znaczeniu dla państwa,
- c) równie istotną barierą jest lokalizacja inwestycji – inwestor musi przeprowadzić odcinek sieci w terenie, na którym obowiązują różne porządki planistyczne (plany miejscowe często uchwalane są nawet dla kilku nieruchomości),
- d) problemem jest także trudne do racjonalnego wyjaśnienia namnożenie dwuinstancyjnych postępowań administracyjnych, które następują sukcesywnie po sobie i nie mogą toczyć

się jednocześnie, a z których praktycznie każde jest źródłem odrębnych dwuinstancyjnych postępowań sądowo-administracyjnych,

- e) ośrodek decyzyjny o inwestycjach o znaczeniu ponadlokalnym znajduje się w samorządzie lokalnym, a wiele z wymaganych przez prawo decyzji pozostawionych jest uznaniu administracyjnemu – od uznania organu zależy zawieszenie i odmowa wydania decyzji lokalizacyjnej, od uznania organu zależy uruchomienie dodatkowej procedury związanej z badaniem, czy inwestycja może znacząco oddziaływać na środowisko i obszary Natura 2000, od uznania organu zależy wydanie zezwolenia na lokalizację urządzeń w pasie drogowym, od uznania organu zależy zmiana przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne, od uznania organu zależy wreszcie wydanie zezwolenia na ułożenie kabli i urządzeń.

Analiza powyższa prowadzi do konkluzji, że istniejące uregulowania prawne nie tworzą jednoznacznych, odpowiednich i stabilnych ram dla realizacji inwestycji przesyłowych o kluczowym znaczeniu dla zagwarantowania bezpieczeństwa dla zaspokajania podstawowych potrzeb obywateli.

V. Projektowany stan prawny – założenia merytoryczne

1. Znoszenie barier poprzez tworzenie korytarzy przesyłowych i integrowanie procedur

1) Rozwiązania przewidziane w ustawie o korytarzach przesyłowych mają pomóc w realizowaniu celu publicznego, przez który będziemy rozumieć uogólniony cel dążeń i działań, uwzględniający zobiektywizowane potrzeby ogółu społeczeństwa lub lokalnych społeczności jakim jest dostarczanie energii elektrycznej, paliw, wody, gazów, pary, ciepła, a także odbiór ścieków i odpadów, jak również przesyłanie dwutlenku węgla. Realizowaniem celu publicznego w rozumieniu przedmiotowej ustawy będzie dostarczanie i odbiór przedmiotowych mediów, a co w konsekwencji oznacza, że celem publicznym będzie budowanie i utrzymywanie (eksploatowanie) urządzeń (obiektów) służących dostarczaniu i odbiorze powyższych mediów, które będą zlokalizowane w korytarzach przesyłowych. Wobec powyższego należy podkreślić, iż cel publiczny korytarzy przesyłowych zostanie zrealizowany dopiero w momencie gdy zostanie w nim zlokalizowana infrastruktura, zapewniająca realizację w/w potrzeb społecznych. Należy również podkreślić, że taki cel zostanie zrealizowany także w momencie, gdy korytarz przesyłowy będzie wyznaczony dla istniejącej już infrastruktury.

2) W projektowanej ustawie będą użyte niżej wymienione określenia:

a) urządzenie przesyłowe – należy przez to rozumieć umieszczone w gruncie, na gruncie lub nad gruntem urządzenie służące do przesyłania (dystrybucji) cieczy, paliw, gazów, energii, a także odbioru ścieków i odpadów oraz transportu dwutlenku węgla, jak również związane z nimi obiekty, urządzenia i instalacje konieczne do ich eksploatacji oraz instalacje i urządzenia z nimi współpracujące;

b) korytarz przesyłowy - należy przez to rozumieć wyodrębniony pod względem prawnym obszar, wyznaczony z uwagi na cel publiczny, w którym są lub mają być ulokowane urządzenia przesyłowe należące do jednego lub wielu przedsiębiorstw przesyłowych, obejmujący obszar konieczny do lokalizacji tych urządzeń;

c) służebność przesyłu - należy przez to rozumieć służebność regulowaną przepisami kodeksu cywilnego, z uwzględnieniem przepisów projektowanej ustawy;

d) zakres służebności przesyłu – należy przez to rozumieć zakres tej służebności regulowany projektowaną ustawą lub decyzją wydaną w oparciu o ustawę;

e) wywłaszczeniu - należy przez to rozumieć wywłaszczenie nieruchomości, dokonywane w celu zapewnienia funkcjonowania korytarza przesyłowego, w trybie i na zasadach przewidzianych w przepisach o gospodarce nieruchomościami z uwzględnieniem projektowanej ustawy, polegające na: obciążeniu nieruchomości z mocy prawa służebnością przesyłu, w zakresie określonym projektowaną ustawą, albo na pozbawieniu w drodze decyzji administracyjnej prawa własności, prawa użytkowania wieczystego lub innego prawa rzeczowego do nieruchomości;

f) odszkodowaniu – należy przez to rozumieć wyrównanie za szkodę wyrządzoną wskutek: obciążenia nieruchomości ustanowieniem służebnością przesyłu, zbycia na potrzeby korytarza przesyłowego prawa własności, prawa użytkowania wieczystego lub innego prawa rzeczowego do nieruchomości, wywłaszczenia nieruchomości polegającego na odjęciu własności nieruchomości, funkcjonowania urządzenia przesyłowego;

g) przedsiębiorstwo przesyłowe – należy przez to rozumieć przedsiębiorstwo (w tym instytucję gospodarki budżetowej lub samorządowy zakład budżetowy albo inną jednostkę), do których należą urządzenia przesyłowe

3) Fundamentem procesu inwestycyjnego dla tego typu szczególnych inwestycji będzie decyzja o utworzeniu korytarza przesyłowego. Postępowanie to w maksymalnym możliwym stopniu będzie integrowało inne postępowania administracyjne (np. postępowanie środowiskowe lub budowlane), eliminując potrzebę wydawania wielu decyzji. Jednak rozwiązanie to będzie swego rodzaju alternatywą dla przedsiębiorstwa realizującego inwestycje. Dany podmiot będzie mógł ubiegać się o wydanie takiej decyzji bez uwzględnienia trybu zintegrowanego. Pragnę również podkreślić, iż proces zintegrowania takich decyzji będzie zawierał wszystkie elementy postępowania wynikające z prawa wspólnotowego i nie będzie w tym względzie uproszczony.

4) Decyzję w sprawie utworzenia lub określenia korytarza przesyłowego wydawał będzie:

a) starosta dla korytarzy o znaczeniu gminnym lub powiatowym,

b) wojewoda dla korytarzy o znaczeniu wojewódzkim, krajowym lub międzynarodowym - w przypadku gdy korytarz znajdował się będzie na obszarze dwóch lub więcej województw, decyzję

w sprawie ustanowienia korytarza przesyłowego wydaje wojewoda, na którego obszarze właściwości znajduje się największa część nieruchomości przeznaczonych na utworzenie korytarza.

Jeżeli w ten sposób nie będzie dało się ustalić organu właściwego, ustalenie to następuje zgodnie z przepisami o rozstrzyganiu sporów kompetencyjnych.

Organami odwoławczymi od decyzji w sprawie ustanowienia korytarza przesyłowego:

- a) podjętej przez starostów powiatu jest wojewoda,
- b) podjętej w przez wojewodę – minister właściwy do spraw gospodarki/ minister właściwy do spraw budownictwa, gospodarki przestrzennej i mieszkaniowej

5) Z uwagi na realizację przez niektóre z inwestycji, które będą umieszczane w korytarzu przesyłowym nadrzędnego interesu publicznego może zajść konieczność przeprowadzenia zmiany między innymi w takich ustawach jak:

- a) ochrona przyrody, która ułatwi realizowania takich (o nadrzędnym interesie publicznym) inwestycji na obszarze Natura 2000 oraz na innych obszarach objętych ochroną, jak również umożliwi prowadzenie eksploatacji urządzeń, które już na takich obszarach się znajdują,
- b) prawo wodne, które pozwoli na ograniczenie zakazów związane ze strefami i obszarami ochronnymi, obszarami zagrożenia powodzią, czy uproszczenie w wydawaniu pozwoleń wodnoprawnych,

6) Z faktem złożenia wniosku o wydanie decyzji o ustanowieniu korytarza przesyłowego będą wiązały się określone skutki prawne ograniczające dysponowanie terenem objętym wnioskiem.

7) Wydanie decyzji o ustanowieniu korytarza przesyłowego będzie wywoływało skutki wykraczające poza lokalizację, tzn. że kolejne organy wydające decyzje (pozwolenia, uzgodnienia), których nie będzie można zintegrować z postępowaniem lokalizacyjnym będą, z nielicznymi wyjątkami związane warunkami określonymi w decyzji lokalizacyjnej, stanowiąc de facto decyzje wykonawcze, które mogą w ograniczonym zakresie zmodyfikować lub doprecyzować warunki realizowania inwestycji, ale nie mogą uniemożliwić jej realizacji. Wszelkie dalsze wymogi techniczne i ochronne powinny oczywiście być spełnione, ale nie powinny podważać już faktu realizacji inwestycji w tej lokalizacji. Z tych względów decyzja o ustaleniu lokalizacji powinna:

- a) być wiążąca dla decyzji wydawanych na dalszym etapie procesu inwestycyjnego,
 - b) prowadzić do automatycznego ograniczenia praw rzeczowych i obligacyjnych, a także wynikających z różnych form władania nieruchomościami, w zakresie niezbędnym do dysponowania nieruchomościami na cele budowlane, a następnie do realizacji obiektu oraz jego eksploatacji, konserwacji i usuwania awarii,
 - c) rezerwować tereny, na których ustalono lokalizację obiektu, m.in. poprzez uniemożliwienie realizacji kolidujących z nią inwestycji.
- 8) Lokalizacja każdej takiej inwestycji będzie wiązać się z utworzeniem, na całym jej przebiegu lub jej części, korytarza przesyłowego, którego obszar będzie determinowany przez tą inwestycję.

O utworzeniu korytarza przesyłowego decyduje organ prowadzący postępowanie. Korytarz przesyłowy to prawnie wyodrębniony pod względem prawnym obszar, wyznaczony z uwagi na cel publiczny, w którym są lub mają być ulokowane urządzenia przesyłowe należące do jednego lub wielu przedsiębiorstw, obejmujący obszar konieczny do lokalizacji tych urządzeń.

9) Możliwe będzie utworzenie korytarza przesyłowego, ewentualnie zwykłej rezerwy, na potrzeby planowanych inwestycji o szczególnym znaczeniu, uwzględnionych w programach krajowych lub wojewódzkich. Narzędziem będzie tu plan miejscowy, z rozszerzonymi obowiązkami organów gminy do wprowadzenia korytarza (rezerwy) do takiego planu.

10) Na obszarze zajęтым przez korytarz przesyłowy, który zostanie dokładnie określony w decyzji o ustanowieniu korytarza przesyłowego, z mocy prawa powstanie służebności przesyłu. Zakres służebności przesyłu obejmuje m.in. zakaz dokonywania czynności, które mogłyby prowadzić do uszkodzenia lub zniszczenia urządzeń przesyłowych albo utrudnienia w dostępie do nich, a także prawo wstępu na nieruchomość przedstawicielom przedsiębiorstwa, którego urządzenia przesyłowe znajdują się w korytarzu przesyłowym.

11) Natomiast wydanie takiej decyzji wraz z utworzeniem korytarza przesyłowego lub też utworzenie takiego korytarza w planie miejscowym na potrzeby planowanych inwestycji, również będzie wiązało się z pewnymi ograniczeniami w korzystaniu z tego terenu w związku z planowanym, czy możliwymi w przyszłości inwestycjami – treść tego ograniczenia nie będzie jednak odpowiadała treści służebności przesyłu, bowiem nie ma jeszcze przedsiębiorców, którzy w przyszłości zlokalizują swoje sieci przesyłowe w tym korytarzu (oczywiście, jeżeli korytarz przesyłowy jest tworzony w związku z postępowaniem o wydanie decyzji lokalizacyjnej dla określonej inwestycji, to dla tej inwestycji powstaje służebność przesyłu, jednakże idea korytarza przesyłowego zakłada szerszą perspektywę ograniczeń, związaną z możliwością utworzenia korytarza przesyłowego także dla inwestycjami dopiero planowanych w przyszłości). Decyzja o lokalizacji będzie podstawą wpisów w księdze wieczystej.

12) Dysponentem korytarza przesyłowego jest podmiot, na rzecz którego został on ustanowiony.

13) Wydanie decyzji ustanawiającej korytarz przesyłowy będzie wiązało się z konieczności wypłaty, właścicielowi nieruchomości użytkownikowi wieczystemu nieruchomości oraz osobom, którym przysługuje do nieruchomości ograniczone prawo rzeczowe, odszkodowania za ustanowienie takiego korytarza. Jednak wysokość tego odszkodowania nie będzie ustalana przez organ wydający decyzję. To na właścicielu urządzeń przesyłowych będzie ciążył obowiązek wypłaty takiego odszkodowania. Ustawa będzie przewidywała, że właściciel nieruchomości, użytkownik wieczysty nieruchomości oraz osoba, której przysługuje do nieruchomości ograniczone prawo rzeczowe będzie miała do wyboru jedną z 3 możliwych dróg wypłaty odszkodowania:

- a) wypłacenie odszkodowania wyliczonego na podstawie ustawowego algorytmu oraz w przypadku podjęcia decyzji w ciągu 14 dni zwiększenie tej kwoty o 10 %,

- b) wypłacenie odszkodowania wyliczonego na podstawie ustawowego algorytmu, jednak bez dodatkowych 10 % jeżeli nie zdecyduje się w ciągu 14 dni,
- c) ubieganie się o odszkodowanie na zasadach ogólnych, a więc z indywidualną oceną.

W ustawie znajdzie się również zapis, który będzie stwierdzał, iż w przypadku wyboru drogi odszkodowania z punktu a lub b, właściciel nieruchomości, użytkownik wieczysty nieruchomości oraz osoba, której przysługuje do nieruchomości ograniczone prawo rzeczowe, zrzeknie się dochodzenia odszkodowania na innej drodze.

Ustawa będzie określała terminy, mając na względzie sprawność postępowania, w jakich właściciel urządzeń przesyłowych oraz właściciel nieruchomości, użytkownik wieczysty nieruchomości oraz osoba, której przysługuje do nieruchomości ograniczone prawo rzeczowe będą musiały się porozumieć co do sposobu wypłaty odszkodowania.

Planowana ustawa będzie przewidywała również, że dochodzenie odszkodowanie na drodze postępowania sądowego nie będzie wstrzymywało procesu inwestycyjnego.

14) Ustanowienie korytarza przesyłowego odbywać się będzie, co do zasady, bez dokonywania zmian własnościowych nieruchomości, gdyż do funkcjonowania urządzeń przesyłowych wystarczające jest ustanowienie służebności przesyłu. W projektowanej ustawie znajdują się jednak przepisy umożliwiające nabycie własności nieruchomości, która zostanie objęta korytarzem przesyłowym.

15) Wydawanie decyzji o ustanowieniu korytarza przesyłowego będzie zintegrowane z systemem planowania, by nie pogłębiać chaosu planistycznego związanego ze specustawami. W tym celu powstanie rejestr takich postępowań oraz wydanych decyzji, który będzie prowadził wojewoda. Na etapie ich wydawania zasięganie będą opinie właściwych gmin, a po ich wydaniu gminy będą miały obowiązek odpowiedniej zmiany istniejących planów miejscowych. Ponadto, planowane inwestycje zasadniczo będą uwzględniane w programach krajowych lub wojewódzkich, by zainteresowane gminy brały je pod uwagę przy uchwalaniu planów miejscowych jeszcze przed złożeniem wniosku o wydanie decyzji lokalizacyjnej. Powinny zostać rozszerzone uprawnienia wojewody do wydawania rozstrzygnięć zastępczych, w tym zakresie. W przypadku lokalizacji w planie miejscowym takiej inwestycji plan miejscowy może wywoływać skutki prawne równoważne do wydania decyzji o lokalizacji takiej inwestycji.

16) W razie potrzeby lokalizacji kolejnych sieci lub urządzeń przesyłowych w korytarzu przesyłowym, będzie wydawana decyzja o zezwoleniu na lokalizację sieci lub urządzeń w uproszczonym trybie. Właściciele, których prawo zostało dodatkowo ograniczone będą mieli prawo do podwyższenia należnego im słusznego odszkodowania.

17) Względy oszczędnego działania przemawiają za tym, żeby nowe korytarze przesyłowe były wyznaczone wzdłuż dróg (z możliwością objęcia korytarzem pasa drogowego) oraz linii kolejowych, zwłaszcza nowo budowanych. Z drogi będzie łatwiejszy dostęp do urządzeń przesyłowych, gdy zajdzie konieczność jej naprawy lub modernizacji. W praktyce jednak często względy bezpieczeństwa, techniczne lub ekonomiczne przemawiają za innym wyznaczeniem przebiegu urządzeń przesyłowych. Okoliczności te będą brane pod uwagę przy ustanawianiu określonego przebiegu korytarza przesyłowego, mając na uwadze minimalizowanie ingerencji w prawa majątkowe osób trzecich. Istotne jest bowiem to, by przy okazji lokalizacji drogi rozwiązywać również konflikty społeczne dotyczące korytarza przesyłowego.

18) W razie lokalizowania inwestycji lub tworzenia korytarza przesyłowego w pasie drogowym lub na innych nieruchomościach publicznych powinna być stosowana uproszczona procedura, bowiem lokalizacja zasadniczo nie powinna wiązać się z ograniczeniem praw podmiotów prywatnych.

19) Postępowanie w sprawie wydania decyzji o utworzeniu korytarza przesyłowego jest wszczynane na wniosek przedsiębiorstwa, którego urządzenia mają znaleźć się w korytarzu przesyłowym. Z wnioskiem może wystąpić między innymi przedsiębiorstwo:

- a) będące koncesjonariuszem w rozumieniu ustawy z dnia 9 stycznia 2009 r. o koncesji na roboty budowlane lub usługi (Dz.U.2009 r. Nr 19, poz.101),
- b) partner prywatny lub spółka celowa wyłoniony zgodnie z ustawą z dnia 19 grudnia 2008 r. o partnerstwie publiczno-prywatnym (Dz.U. z 2009 r., Nr 19, poz.100),
- c) przedsiębiorstwo wskazane w uchwale Rady Ministrów podjętej w trybie ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz.U. Nr 227, poz.1658 i z 2007 r. Nr 140, poz.984),
- d) przedsiębiorstwo wyłonione do realizacji celu publicznego w oparciu o inne przepisy,
- e) przedsiębiorstwo, które nie ma tytułu prawnego do nieruchomości, na których znajdują się urządzenia przesyłowe,
- f) przedsiębiorstwa energetyczne prowadzące działalność w zakresie przesyłu lub dystrybucji paliw lub energii oraz inne przedsiębiorstwo realizujące inwestycję przesyłową.

20) Lokalizacja inwestycji przesyłowej, w tym ustanowienie korytarza przesyłowego, odbywać się będzie w miarę możliwości bez zmiany przeznaczenia gruntów. Urządzenia przesyłowe nie wykluczają bowiem dotychczasowego sposobu korzystania z gruntu. Projektowana ustawa przyjmować zatem będzie, że urządzenia ulokowane w korytarzu przesyłowym nie zmieniają, poza koniecznymi wyjątkami, rolnego lub leśnego przeznaczenia gruntu.

21) W przepisach ustawy znajdzie się także regulacja, że:

- a) odszkodowania wynikające z projektowanej ustawy są wolne od podatku dochodowego, z wyjątkiem przypadków, gdy przepisy podatkowe stanowią inaczej,
- b) ustanowienie służebności przesyłu nie stanowi podstawy do zmiany sposobu opodatkowania nieruchomości obciążonej tą służebnością.

- 22) Ponadto proponowana nowelizacja wprowadza wiele uproszczeń proceduralnych, w tym między innymi:
- a) uznanie za skuteczne doręczenia zawiadomień o wszczęciu postępowania oraz o wydaniu decyzji na adres wskazany w katastrze nieruchomości;
 - b) zawiadamianie o wszczęciu postępowania oraz o wydaniu decyzji przez starostę oraz wojewodę w drodze obwieszczeń w starostwie powiatowym lub urzędzie wojewódzkim lub na stronie internetowej urzędu wojewódzkiego, a także w urzędach gmin właściwych ze względu na planowaną lokalizację inwestycji przesyłowej o szczególnym znaczeniu;
 - c) określenie terminu wiążącego dla wojewody do wydania decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji przesyłowej;
 - d) wprowadzenie kwalifikowanych wymagań dla odwołań od ww. decyzji (konieczność przedstawienia zarzutów odnoszących się do decyzji, określenia istoty i zakresu żądania oraz wskazania dowodów uzasadniających to żądanie);
 - e) wprowadzenie 30-dniowego terminu na rozpatrzenie odwołania od ww. decyzji oraz 2-miesięcznego terminu na rozpatrzenie przez sąd administracyjny skargi na orzeczenie organu II instancji;
 - f) ograniczenia czasowe możliwości stwierdzenia nieważności decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji przesyłowej o szczególnym znaczeniu, a także decyzji o pozwoleniu na budowę oraz możliwości uchylecia takich decyzji w przypadku uwzględnienia przez sąd administracyjny skargi na ww. decyzje z przyczyn wyszczególnionych w art. 145 lub 156 Kpa. Jednocześnie zaproponowana regulacja we wskazanych przypadkach otwierania stronie możliwość dochodzenia odszkodowania na drodze sądowej, z tytułu szkody, jaka poniosła z powodu wydania decyzji z naruszeniem prawa,
 - g) w postępowaniu przed organem odwoławczym oraz przed sądem administracyjnym nie można uchylić decyzji o ustaleniu lokalizacji obiektu energetycznego o znaczeniu państwowym w całości ani stwierdzić jej nieważności, gdy wadą dotknięta jest tylko część decyzji dotycząca odcinka obiektu energetycznego, nieruchomości lub działki.
 - h) w celu przyspieszenia procesu inwestycyjnego, w przeciwieństwie do „zwykłych” uregulowań, przewiduje się rezygnację z nieelastycznej sukcesywności decyzji o uwarunkowaniach środowiskowych i decyzji o ustaleniu lokalizacji (przepisy ustawy o ocenach oddziaływania na środowisko wymagają załączenia ostatecznej decyzji środowiskowej do wniosku o decyzję lokalizacyjną).
 - i) innym instrumentem przyspieszenia procesu inwestycyjnego będzie możliwość nadania decyzji o ustaleniu korytarza przesyłowego rygoru natychmiastowej wykonalności w przypadkach uzasadnionych interesem publicznym i gospodarczym, w tym potrzebą pozyskania prawa do dysponowania nieruchomościami na cel budowlany, by umożliwić wszczęcie postępowania w sprawie pozwolenia na budowę, co z kolei umożliwi równoległe

prorowadzenie drugoinstancyjnego postępowania w sprawie lokalizacji i postępowania w sprawie pozwolenia na budowę. W uzasadnionych przypadkach również pozwolenie na budowę będzie mogło otrzymać rygor natychmiastowej wykonalności.

2. Uregulowanie tytułu prawnego do gruntów na których została już posadowiona infrastruktura

- 1) Uregulowanie tytułu prawnego do gruntów na których istnieje już infrastruktura przesyłowa, czyli uregulowanie tak zwanych „zaszłości”, będzie odbywało się na takiej samej zasadzie jak lokalizowanie korytarzy dla nowych inwestycji, z pewnymi odstępstwami opisanymi w niniejszym rozdziale. Oznacza to, że będzie odbywało się to również poprzez ustanawianie na tych gruntach korytarzy przesyłowych. Podobnie jak przy ustanawianiu korytarza dla nowych inwestycji tak i w tym przypadku jego ustanowienia będzie odbywało się na wniosek właściwego przedsiębiorstwa.
- 2) Ustanawianie korytarza przesyłowego będzie następowało poprzez wydanie przez właściwy organ decyzji administracyjnej o określeniu korytarza przesyłowego. Różnica pomiędzy decyzją o ustanowieniu korytarza przesyłowego a decyzją o określeniu takiego korytarza polega na tym, iż dla istniejącej infrastruktury nie ma potrzeby na nowo wyznaczania korytarzy, taki korytarz w zasadzie już istnieje, a niezbędne jest jedynie określenie jego granic. Ponadto dla decyzji o określeniu korytarza przesyłowego nie ma potrzeby integrowania w jednym postępowaniu maksymalnie dużej ilości postępowań (decyzje środowiskowe, pozwolenie na budowę). Wydanie decyzji będzie obligatoryjne w razie złożenia kompletnego wniosku. Ustawa będzie przewidywała również uproszczony tryb do wydawania takiej decyzji, a ponadto że decyzja o określeniu korytarza przesyłowego będzie stanowiła podstawę wpisów do właściwych ewidencji i ksiąg wieczystych.
- 3) Tak jak w postępowaniu ustanawiającej nowy korytarz właścicielom, użytkownikom wieczystym oraz osobom, którym przysługuje do nieruchomości ograniczone prawo rzeczowe będzie przyznawane odszkodowanie wypłacane przez właściwe przedsiębiorstwo ubiegające się o określenie korytarza przesyłowego o ile nie otrzymali już takiego odszkodowania lub wynagrodzenia. Właściciel nieruchomości będzie mógł wybrać jedną drogę wypłaty odszkodowania:
 - a) wypłacenie odszkodowania wyliczonego na podstawie ustawowego algorytmu, który będzie zawierał również odszkodowanie za bezumowne korzystanie oraz w przypadku podjęcia decyzji w ciągu 14 dni zwiększenie tej kwoty o 10 %,

- b) wypłacenie odszkodowania wyliczonego na podstawie ustawowego algorytmu, który będzie zawierał również odszkodowanie za bezumowne korzystanie jednak bez dodatkowych 10 % jeżeli nie zdecyduje się w ciągu 14 dni,
- c) ubieganie się o odszkodowanie na zasadach ogólnych, a więc z indywidualną wyceną.

W ustawie znajdzie się również zapis, który będzie stwierdzał, iż w przypadku wyboru drogi odszkodowania z punktu a lub b, właściciel nieruchomości, użytkownik wieczysty nieruchomości oraz osoba, której przysługuje do nieruchomości ograniczone prawo rzeczowe, zrzeknie się dochodzenia odszkodowania na innej drodze.

Ustawa będzie określała terminy, mając na względzie sprawność postępowania, w jakich właściciel urządzeń przesyłowych oraz właściciel nieruchomości, użytkownik wieczysty nieruchomości oraz osoba, której przysługuje do nieruchomości ograniczone prawo rzeczowe będą musiały się porozumieć co do sposobu wypłaty odszkodowania.

VI. Przewidywane skutki finansowe uchwalenia projektowanej ustawy i źródła ich pokrycia

Zakłada się, że wydanie ustawy nie powinno powodować istotnych skutków finansowych. W zakresie ilości wydawanych decyzji administracyjnych ustawa powinna doprowadzić do ich zmniejszenia. Nie mniej należy liczyć się z tym, że nastąpi wzrost obciążenia pracą związaną z przygotowaniem decyzji administracyjnych, zwłaszcza na szczeblu ministra właściwego w sprawach nadzoru nad decyzjami podejmowanymi na szczeblu wojewódzkim. Tego rodzaju zjawisko wystąpiło po wdrożeniu ustawy z dnia 10 kwietnia 2003 r. o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie dróg publicznych. W oparciu o te doświadczenia można zakładać, że na szczeblu administracji krajowej zajdzie konieczność wzrostu zatrudnienia o około 26 etatów. Przy założeniu przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w strefie budżetowej na poziomie 3102 zł daje łączny roczny koszt na poziomie 967.824 zł. Dodatkowo kosztem administracji krajowej będzie także uzyskanie rocznie około 500 opinii biegłych w zakresie ustalenia wysokości odszkodowania. Przy średnim jednorazowym koszcie takiej opinii wynoszącym 200 zł daje to kwotę 100.000 zł rocznie.

Zakładamy także, że nastąpi wzrost zatrudnienia w administracji na poziomie województw. Zgodnie z naszymi założeniami powinien to być wzrost około 5 etatów w każdym z nich. Koszy tych dodatkowych etatów w skali kraju wyniosą około 2.977.920 zł rocznie.

Nie zakłada się wzrostu zatrudnienia na szczeblu starosty powiatu, jako że projektowana ustawa nie zwiększa istotnie zadań, które obecnie realizuje ten organ, więc skala dodatkowych zadań nie powinna powodować konieczności wzrostu zatrudnienia. Będzie to spowodowane tym, że zamiast

wielu postępowań, starosta będzie prowadził znacznie mniej postępowań istotnie porządkujących stan rzeczy.

VII. Ocena przewidywanych skutków (kosztów i korzyści) społeczno-gospodarczych regulacji skutki finansowe uchwalenia projektowanej ustawy i źródła ich pokrycia

1. Analiza wpływu projektowanej ustawy:

a) na sektor finansów publicznych, w tym budżet państwa i budżety jednostek samorządu terytorialnego:

Projektowana ustawa nie wpłynie istotnie na sektor finansów publicznych. Może powodować jednak wzrost wydatków związanych z prowadzonymi postępowaniami.

b) na rynek pracy:

Urządzenia przesyłowe umożliwiają rozwój gospodarki, a ten – tworzenie nowych miejsc pracy i zmniejszenie bezrobocia. Rozwinięta infrastruktura umożliwia pozyskiwanie inwestorów i pobudza przedsiębiorczość. Zatem projektowana ustawa pozytywnie wpłynie na rynek pracy.

Planowane rozwiązanie będzie miało również pozytywny wpływ na sektor budownictwa przemysłowego

c) na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym na funkcjonowanie przedsiębiorstw:

Wdrożenie projektowanej ustawy powinno znacznie poprawić konkurencyjność gospodarki oraz funkcjonowanie przedsiębiorstw, nie tylko przedsiębiorstw przesyłowych. Infrastruktura bowiem jest w nowoczesnej gospodarce podstawą rozwoju konkurencyjnej gospodarki i przedsiębiorczości.

Rozwiązanie to będzie miało również pozytywny wpływ na możliwości przyłączania nowych źródeł zaspokajających zapotrzebowanie na energię elektryczną oraz rozwoju gospodarki kraju.

d) na sytuację i rozwój regionalny:

Rozwiązania projektowanej ustawy dadzą regionom instrumenty do lepszego wykorzystania atutów regionów oraz środków finansowych, w tym: unijnych. Regiony zwiększą swoją konkurencyjność w zakresie pozyskiwania środków finansowych i inwestorów oraz uzyskają dodatkowy wpływ na kształtowanie rynku pracy. Rozwiązania te pozwolą również na lepsze wykorzystywanie środków z Unii Europejskiej przewidzianych w programie operacyjnym Infrastruktura i środowisko

2. Wyniki przeprowadzonych konsultacji, w szczególności, jeżeli obowiązek zasięgnięcia takich opinii wynika z obowiązujących przepisów

Przedmiotowe założenia były omawiane w zespole, powołanym przez Ministerstwo Gospodarki, a w skład, którego wchodził przedstawiciele: Ministerstwa Gospodarki, Ministerstwa

Infrastruktury, Ministerstwa Środowiska, Urzędu Regulacji Energetyki, Rządowego Centrum Bezpieczeństwa, Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska, Generalnej Dyrekcji Lasów Państwowych, jak również przedstawiciele przedsiębiorstw energetycznych, w tym Polskiego Towarzystwa Przesyłu i Rozwoju Energii Elektrycznej oraz PSE Operator S.A., którzy pozytywnie odnieśli się co do celów przedmiotowych założeń.

Przepisy projektowanej ustawy dotyczyć będą funkcjonowania samorządu terytorialnego, co powoduje, że projekt ustawy powinien być przekazany Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego.

3. Przewidywany termin wejścia w życie projektowanej ustawy lub jej poszczególnych przepisów.

Przewiduje się, że ustawa wejdzie w życie w dniu 1 stycznia 2011 roku.

Projektowana ustawa zawierać będzie szczególną regulację w stosunku do następujących ustaw:

- 1) ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny,
- 2) ustawy z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych (Dz. U. z 2007 r. Nr 19, poz. 115, z późn. zm.);
- 3) ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. - Prawo budowlane (Dz. U. z 2006 r. Nr 156, poz. 1118, z późn. zm.),
- 4) ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. z 2004 r. Nr 121, poz. 1266, z późn. zm.),
- 5) ustawy z dnia ustawie z dnia 10 kwietnia 1997 r. - Prawo energetyczne (Dz. U. z 2006 r. Nr 89, poz. 625, z późn. zm.);
- 6) ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2004 r. Nr 261, poz. 2603, z późn. zm.),
- 7) ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80, poz. 717, z późn. zm.),
- 8) ustawy z dnia 28 marca 2003 r. o transporcie kolejowym (Dz. U. z 2007 r. Nr 16, poz. 94, z późn. zm.),
- 9) ustawy z dnia 10 kwietnia 2003 r. o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie dróg publicznych (Dz. U. z 2008 r. Nr 193, poz. 1194 i Nr 199, poz.1227),
- 10) ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne,
- 11) ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. prawo wodne (DzU.115.poz. 1229),
- 12) ustawy z dnia 3 października 2008 r. (Dz.U. Nr 199, poz. 1227 ze zm.) o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko,
- 13) ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U.04.92.880 ze zm.),
- 14) ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach (Dz.U.1991.101.444 ze zm.),

- 15) ustawy z dnia 30 września 2002 r. podatku leśnym (Dz.U.02.200.1682 ze zm.)
- 16) ustawy z dnia 12 stycznia 1991 o podatkach i opłatach lokalnych (Dz.U.06.121.844 ze zm.),
- 17) ustawy z 11 listopada 2003r o kształtowaniu ustroju rolnego,
- 18) ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami,
- 19) ustawy z dnia 21 grudnia 2000 r. o dozorze technicznym,
- 20) ustawy z dnia 26 lipca 1991r o podatku dochodowym od osób fizycznych
- 21) ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków,
- 22) ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. Prawo geologiczne i górnicze.